

TRZŠKAŠKI KULTURNI DNEVI

Demokratski oblastniki in imperialistični voruhi molčijo

Še vedno ni dovoljenja za mladinski kongres

Predsednik cone prof. Palutan je prepeval kongres antifašistične mladine. Mladina je na to najnovejšo provokacijo odgovorila z odličnim protestom, ki je bil izražen v številnih resolucijah, poslanih na predsedstvo cone. V teh resolucijah je mladina razkrinjala protidemokratski in diskriminacijski postopek predsednika Palutana ter zahtevala, da se preklicne sklep o prepovedi kongresa ter da se mladini izda dovoljenje za sklicanje njenega kongresa.

Razen mladinskih aktivov in odborov je tudi mestni odbor ZAM za Trst postal predsedstvu cone protestno resolucijo, v kateri zahteva, da se preklicne prepovedi o sklicanju kongresa. Predstavniki delegatov za II. kongres so na svojem protestnem zborovanju prejšnjega nedelja prav tako izglasovali resolucijo, v kateri zahtevajo, da se izda dovoljenje za kongres.

Poleg vseh resolucij naslovljenih na predsedstvo cone je mestni odbor ZAM za Trst napisal pismo ravnatelju za civilne zadeve pri ZVU gen. Edlemanu, v katerem zahteva sprejem mladinske delegacije, da se z njim pomeni v tej zadevi in v svoji najbližji obliki izreče svoje mnenje. Ker na to pismo ni bilo nobenega odgovora, je mestni odbor teden dni kasneje naslovil na gen. Edlemana drugo pismo, v katerem ponovno zahteva, da odgovori na pismo. Do danes ni bilo nobenega odgovora.

Postopanje demokratskih oblastnikov in imperialističnih varuhov ponovno dokazuje, da se besede o splošni svobodi le fraza, ki služi za varanje ljudskih množic. Sistemi, ki jih ti naši oblastniki izvajajo, v konkretnem primeru našo mladino istovestijo načinu postopanja.

Z Opčin

Nekotični prosvetni dom, a danes...

Dne 4. i. m. je bila v Primorskem dnevniku objavljena igra «Sirota Jerica», ki so jo uprizorili na šolskem odru na Opčinah. Igra je bila zares dobro podana in učiteljsko se je moralo zelo potruditi, da je doseglo tako lep uspeh.

Dopisnik pravi, da je lahko žal vsakomur, ki je ostal doma zaradi velike vročine. Res je, da so Opčinci vedno napolnjeni dvorane pri otroških prireditvah; vzrok slabe udeležbe pri zadnji igri je pa treba iskati v razkolu, ki je nastal pri nas po zloglasni resoluciji. Prireditelji bi tudi bolje storili, če bi bili prireditelji igra na prostem, ker v sedanjih prosvetnih domih marsikdo ne mara.

Prosvetni dom na Opčinah ima še slovenski napis, toda znotraj bujijo le gole stene, s katerih ne zrejo več liki naših naprednih pesnikov in pisateljev. Novi začetniki slovenske kulture so jih odstranili, ker se ne marajo zameriti svojim sedanjim obiskovalcem in zaveznikom italijanskim žovinomom.

Riku in njegovi družini je pa dovolj, da so ta dobro namazana za ples in da se zavzaveda in nedozorela mladina v vrsti in poitalijansko ravno tako kot v nekdanjem aristokratu.

Kako oni vzgajajo mladino so pokazali 11. junija, ko so prireditelji nekakšne amaterske danke kulture iz jeze in klubovalnosti, ker je SHPZ uspešno priredila dan slovenske kulture na stadionu «Prvi maja». Vidljivejšega kulturnega dneva so se udeležili tudi nekateri dekleta z Opčin. Predstavljala je nekako gerjenko narodno-ono. V resnici pa so imele prav tako obleke, kot za pustno maskarado.

Prevelik čut za izvrševanje „službenih dolžnosti“

Pred dvema dnevoma je odšla prva skupina trzških otrok na počitnice v Slovenijo. Tako je živzava in veseloga razpoloženja, če dolgo časa ni bilo na glavnem kolodvoru. Nekateri bolj zgodni Trzščani so v prvem trenutku mislili, da gre za kakšno demonstracijo ali manifestacijo — toliko je bilo mater in očetov, ki so spremili svoje malčke.

Prepričani smo, da bi kominformisti ob pogledu na tolikšno število otrok, ki so odhajali v počitniške kolonije v Slovenijo, ne bi bili tako samozavestni. Kako tudi ne bi, saj so se mesece in mesece zamarali, da bi odvrnili starše od tega, da bi poslali svoje otroke na počitnice v Slovenijo ter jih strašili z vsemogočimi izmišljenimi grozotami in epidemijami, ki naj bi razširjale v Jugoslavijo.

Nova Jugoslavija pa ni samo za kominformiste, temveč tudi za vse reakcionarne kroge trn v peti. To je pokazal tudi član enajboljše policije na svetovni

Razprava proti družini Marsičev, Vardabassu, Babosevi in Kermacu

SODIŠČE ODBILO ZAHTEVO o zaslišanju novih obrambnih prič

Pričevanje obtežilnih prič končano - Danes popoldne bo ogled na kraju, kjer je bilo izvršeno kaznivo dejanje - Nove priče naj bi po mnenju javnega tožilca povedale samo običajne burke (buffonate)

Razprava proti družini Marsičev, Vardabassu, Babosevi in Kermacu je včeraj že četrti dan vzbujała pozornost med poslušalstvom, ki dnevno polni sodno dvorano porotnega sodišča v Trstu. Včerajšnji dan razprave se je pričel s pričevanjem Marije Hrvatiče, nečaka Furjan Josipine, ki se je na dan umora vračal s paše profidomu. Med potjo je po njegovem pripovedovanju videl nekó skupino, slišal strljanje

ter vpilje Antona Marsiča: »sprasec, sprasec, kaj si delal z našimi ljudmi. Ko je prišel domov, je baje tudi slišal Marijo Marsičev, ki je bila na nasprotni strani nekega zida, vpitila: »Dajte ga, dajte ga!«. Pozneje pa je baje Marija prišla k njemu, prišla za srp in mu začela, naj bo tiho. S tem je bilo njegovo pričevanje končano, povedal je še samo to, da je slišal pogovor med svojim starim očetom Andrejem Fur-

lanom ter Dionizijem Marsičem, v katerem je baje Dionizij izrekel, da Baboseva pozna tiste, ki so izvršili umor, da pa noče povedati imen, ker je bila za to plačana. Ko so nato poklicali Andreja, da bi to potrdil, je odgovoril, da se tega ne spominja.

Njegova mama Hrvatičeva Santina (četrta Furjan Josipine) o dogodku samem ni vedela ničesar povedati, kot sámo to, da je njena mati zabičala otrokom, naj molče o vsem, kar so videli ali slišali.

Pričati je pristopil Jerman Ivan «Petelin», o katerem je Kermac že povedal, da je bil znan fašist, od ljudskega sodišča v Kopru pa tudi že obsojen na 2 leti prisilnega dela, ker je baje hotel zastrupiti svojo ženo. «Petelin» je na sodišču povedal svojo čudovito zgodbo, kako je zadnje dni julija ali prve dni avgusta lani v neki gostini v Zavljah slišal pogovor med obtežilnim Kermacom ter nekim neznancom, katerega ni poznal, v katerem je baje Kermac pripovedoval, da so ubili Coslovicha, da plačilo pa da je dobil 300 lir, ostali pa 30.000 tisoč. O zadevi je potem govoril z nekim Flegom, slednji pa je obvestil Otaviana Passera. Pri sočenju z obtežilcem, je Kermac odločno zanikal, da bi kdaj bil v omenjeni gostini ter zatrjeval, da priče sploh ne pozna, razen, da ga je sam emkrat leta 1932 videl v Istri, ko je klobufat Slovence. Ko se «Petelin» vprašala, če je Kermac pravi nosil očala, je odgovoril zanikalno.

Policijski inšpektor Stefan je nato pripovedoval o policijski preiskavi.

Dr. Lang, ki je izvršil obdukcijo umorjenčevega trupla, se o svojem delu ni mogel spomniti drugo, kot da je truplo pripadalo moški osebi ter da je na njem našel 5 ran, povzročeni s strelnim orožjem. Spomin so mu oveseli s citiranjem njegovega zdravniškega poročila, iz katerega smo izvedeli, da je v truplu našel samo 7 mm revolverski izstrelke. Priča je nato podal važno izjavo, da so bile vse rane enakih dimenzij, pa če čemer je mnenja, da so bili vsi izstrelki izstrelki iz revolverskega orožja, da pa tolikem času ne more izključiti, da je bilo rabljeno tudi kakšno drugo strelno orožje. Dejstvo je, da so bile vse rane enakih dimenzij (kde so torej končali strelji iz pušk, s katerimi so bi-

KOLENDAR

Gledališče - Kino - Radio

Obvestilo Dijaške matice

Prošnje za sprejem v Dijaški dom v šolskem letu 1950-1951 ter prošnje za hrano in študij v Dijaškem domu, za podčlente šolskih potrebščin in knjig, podpore za važne št. morajo poslati izročiti krajevnemu odboru Dijaške matice, kjer pa tega ni pa domačemu prosvetnemu društvu najkasneje do 20. junija t. l. Prošnje morajo priložiti prošnji potrdilo o višini mesečnih prejemkov staršev in prepis zadnjega šolskega spričevala. Tiskovine za prošnje dobite pri upravi Slovenskega dijaškega doma v Trstu.

Krajevni odbori Dijaške matice oziroma prosvetna društva v dijaškem domu, za podčlente šolskih potrebščin in knjig, podpore za važne št. morajo poslati izročiti krajevnemu odboru Dijaške matice, kjer pa tega ni pa domačemu prosvetnemu društvu najkasneje do 20. junija t. l. Prošnje morajo priložiti prošnji potrdilo o višini mesečnih prejemkov staršev in prepis zadnjega šolskega spričevala. Tiskovine za prošnje dobite pri upravi Slovenskega dijaškega doma v Trstu.

Borcem Tomiščeve brigade

Vsi tovariši, ki se borili v vrstah Tomiščeve brigade se naprošajo, da se javijo v sredo ali četrtek v pisarni Zveze partizanov STO-ja v Ul. R. Manna 29.

URADNE OBJAVE

POKRITJE POTOKA BOVEDO
TRST, (AIS) — Urad za javne naprave pri ZVU je pred kratkim sklenil s podjetjem Savi, ki poseduje v znesku 17.938.880 lir za pokritje potočka Bovedo v Barkovljah.

URADNI LIST — zvezek III, št. 18 je izšel t. i. m. s sledčo vsebino: Zračno zvišanje najvišje starostne meje pri razpisih javnih službenih mest; predpis o višini poroke na podlagi obveznega zavarovanja proti poklicnim neugodam in boleznim za delavce v industriji; razpis za projekt in industrijskega pristanišča v Zavljah in priznanje davčnih ugodnosti; dopolnilni davek na dohodke od plačane davka; podjopovanje izvlečkov iz katastralne mape pri delitvah nepremičnin; dodelitev trgovin z monopolnim blagom osebam, ki jim je bilo iz raznih razlogov odvzeto obrtno dovoljenje; predpisi o vrstah kakovosti moke, kruha in stroškov cen pri kovinskih izdelkih poljedelskih proizvodov, uvoženih v letih 1942 do 1945; predpisi o posodovanjih in dvigovanjih cen pri kovinskih izdelkih; obnova licenc in dovoljenje za nove obrate za delniško družbo «Aquila» v Trstu; minime plače neuradniških uslužbencev in podolj, ki opravljajo koncesionarni prevoz z avtobusi.

JUGOSL. CONE TRSTA

(Oddaja na srednjih valovih 212,4 m ali 1412 kc)

SREDA 12. 7. 1950.
6.30: Jutranja glasba; 6.45: Poročila v ital. in v objava sporeda; 7.00: Napoved časa - poročila v ital.; 7.30: Napoved časa - poročila v ital.; 7.45: Jutranja glasba.
12.30: Glasbeni koncert; 12.30: Na harmoniki igra Avgust Štanko; 12.45: Poročila v ital. in v objava sporeda; 13.00: Napoved časa - poročila v ital.; 13.15: Glasbeni koncert; 13.45: Gospodarski pregled (slov.); 14.00: Igra Veseli kvinteti; 14.30: Pregled tiska v ital.; 14.45: Pregled tiska v slov.; 15.00: Politične aktualnosti (ital.); 15.00: Pojeje italijanski ljudstvom; 15.15: Iz del G. S. Bacha; 15.45: Poročila v hrvaščini; 15.00: Glasbeni koncert; 15.15: Poročila v ital.; 15.30: Napoved časa - poročila v ital.; 15.45: Pojeje Fantje na vasi; 15.50: Radijski Bolero; 16.00: Radijski obzornik 1950 (ital.); 16.05: Čopinove skladbe; 16.15: Slušna igra - Golob; 16.20: Mrtve duše; 16.30: Igra Zlati kvinteti; 16.40: Zviljenje Jugoslovanskih narodnih pesni; 16.45: Iz Smetanovih oper; 16.50: Ritmične melodije; 17.00: Zadržna poročila v ital.; 17.15: Zadržna poročila v slov.; 17.30: Objava dnevnega sporeda; 17.35: Glasba za italiko nos.

V dveh urah Štiri nesreče

Včeraj so se v razdobju dveh ur v Trstu dogodile 4 nesreče, od katerih je zahtevala najhujše posledice črna, ki se je pripetila 47-letnemu Rosariju Bilnu iz Ul. S. Maurizioja. Ko je delal v Splošnih skladiščih, si je pri delu pokodoval več reber, zaradi česar se bo moral zdraviti okoli 20 dni. Dalje so se črnoščitje odpravili; delavec Luciano De Angeli, na katerega je pri gradnji poslojpa na vogalu Ul. Giulianija - Mont črna padel težek tram; tiskar Renata Caverzella, katerega je pri delu v novem pristanišču udaril železniški kavelj; žerjava ter delavci Elio Costovich in G. Mirkovi iz Grosčtanjeje v Trstu. Vse to kaštunjuje pričam, ki jih je protutež pričam. Kot znan predlagala obramba. Kot znan priznani sovražnik nove in zagriženi ljudske oblasti je izjave prišlo iz cone B tako ni ne veljajo, ker da ne morejo svobodno izreči resnice.

Talviniče in žeparske akcije

Naše poročilo dogodkov iz črne kronike bomo pričeli s talviničarji «Guzzia», katerega je njegov lastnik Pavel Brazanovič pustil za trenutek pred postopim v Ul. Rossetti 101. Ta trenutek pa je zadostoval spretnemu tatju, da je sedel na njegov motor ter se s njim neznanom odpehjal. Brazanovič je tako utrpel 175.000 lir škode.

Druvo talvino je prišlo Gvido Probst iz Ul. Z. venzonja 4. Neznan tatovi so se zmreč s pomočjo ponarejenih ključev vthotapili v njegov laboratorij ter iz nekega predala odnesli 25.000 lir. Vlečnici so prav tako obiskali; stanovanje Valerieje Battigelli iz Ul. Irene della Croce ter se s svojo obiska odnesli 50.000 lir vrednega radijskega aparata.

Končno naj omenimo še dve žeparski akciji, od katerih je prva končala samo pri pokušu, žeparka je pramala v policijske zapore. Policija je namreč aretirala 54-letno Marijo Tolušo iz Ul. Pallini 2 ki je v cerkvi Sv. Ivana na Treu Gioberti segla v torbico 62-letne Emilije Patocchi iz Ul. del Scoglio 161. Njeno kretnje na je na srečo opazila neka druga vernica ter takoj obvestila policijo. Druga žeparska akcija pa se je dogodila v bližini glavne železniške postaje, kjer je neznan žepar izmabil Guriel Speni denarico, v kateri je imela nekaj denarja ter 16.000 lir vredno oro.

Nujno je nadzorstvo nad cenami

Od vseh področij, kjer je lira plačilno sredstvo, je Trst najdražji

Spričo splošne kritike zaradi dražnje, ki je v Trstu največja naproti vsem mestom na področju lire (o čemer smo nedavno podrobno razpravljali) kritike, ki se ponavljajo precej ostro že tuji v sradnem tisku, so se ne moremo odnehati razburjenemu javnemu mnenju, je verjetno vzrok, da je sklicala VU konec preteklega meseca sestanke, ki so se ga udeležili tudi razni predstavniki gospodarsko-trgovskih krogov. Razpravljane je bilo sicer zasnobe, značaja, vendar je prišlo v javnost, da se je vrtele okrog vprašanja cen in kontrole nad cenami. Nedvomno je to vprašanje trenutno za potrošniško množico najvažnejše: ni več težav s prekarmo, toda zato je treba misliti na cene in njih odnos do mezd in plač, do dohodka celovnega človeka. Področje smo osvetlili vse temne plati pri stvarni in lahko le pozvamo na osnovno ugotovitve — namreč da tukajšnje uradne statistike in primerjave o cenah ne drže, da je v Trstu bodisi obtežila obutev, bodisi prehrana najdražja v primeru z italijanskimi mesti, da je vse to za 10-20 odstotkov dražje celo ena enakega blaga v sosednji Gorici ali Vidmu in Benetkah.

Po drugi strani kažejo osebnemu izkušnjem potrošnikov iz dneva v dan, da je tako in še več kažejo celo, da je neko blago pri Sv. Jakobu nekaj cenete kaj sreči mada, toda na periferiji zopet dražje, na Opčinah in drugje pa celo redno in precej dražje. Prav tako je na pr. neko sadje v jutranjih urah na razpologo po ceni X. pozno popoldne pa je že za 10, 20 ali 30 odstotkov bolj poceni. In še drug primer: neko blago na osrednjem trgu pri Rdečem mostu je pri prodajalcih prednih vrst ob cesti dražje od enake robe, ako greš tiktak, seveda z zamudo nekaj časa in, po bolj skrivnih kotih, meso je zadnje čase silovito pocenilo, brez kosil velja neko črna, ki je za kg. za kg. pa čeprav vidimo razne napise, ki ponujajo po drugačni, nižji ceni; v mestnici delajo gospodinjice, ki ne delajo gospodinjic razne obzore in navadno cenejšega blaga ni ali pa pravišilno, čeprav v petan povojnem letu. Če je treba tuji pozneje! Na splošno se izgovarjajo tisti, ki jim nadzorstvo nad cenami ni všeč, da je to dinamično raznih proizvodnih činiteljev. Ne le da je to v bistvu le fraziranje, pa menda taki avtorji in tisti, ki jim pisanje ukazujejo, pozabljajo, da v primeru Trsta to sploh ne pride v poštev; saj Trst pridelava in producira prav mal, tega, kar poje, popije, po-

Kominformisti in „zavezništvo“ z DZ

Kominformisti so kaj čudni patroni — danes trdijo na primer, da je kakšna stvar črna, za katero so še včeraj zatrjevali, da je črna itd. Pa kaj bi na dolgo in široko razpravljali o njihovih slepih lastnostih, saj jih vsakdo prav dobro pozna.

Toda kaj si bodo mislili o njih voditelji Delavske zbornice, ki so bili že prepričani, da nimajo nikjer tako vnetih občudovalcev kot v vrstah kominformističnih sindikalistov, vsaj tako je kazalo po raznih izjavah, ki so jih dali v zadnjem času voditelji EST. Ali se niso trudili kominformistični sindikalisti, da bi na vsak način dosegli prijateljstvo z vodstvom Delavske zbornice? Ali niso ponujali vse mogoče skupne akcije, ki naj bi to prijateljstvo še utrdile? Sli so celo tako daleč, da so pozabili na to, da so imenovali voditelje Delavske zbornice, ter jih pričeli imenovati kar «bratere».

Kje je torej vzrok, da so voditelji Delavske zbornice nedolžno padli ponovno v roke njihovim kominformističnim sindikalistom? Saj je bilo ezavestnostv skorajda že sklenjeno.

Spremembo v stališču kominformističnih sindikalistov do voditeljev Delavske zbornice in v zvezi za to spremembo navaja «Unitas» z dne 9. julija v članku pod naslovom «Eriščišče justifikacij» — Quind, ali si cerca d'ingannare i lavoratori, v katerem prihaja do sklepa, da so voditelji žolnih sindikatov samo zato izdajalci, ker v svojih resolucijah glede položaja v jugoslovanski coni Trzškega ozemlja prav nič ne omenjajo in ne pripadajo beograjskega avanturista. Torej v tem grmu tuj zajec...

Voditelji Delavske zbornice, o katerih delovanju v skovisti delavskega razreda nam ni torej ba lele posebej pisati, bi torej ne bili izdajalci, če bi v svojih resolucijah bolj udarjali po Jugoslovanski voditelje s četvrtka mlia iz stvarila kominformistov? Pzabljeno bi bilo njih protizredno ravnanje pri reševanju vseh prečitih vprašanj delavskega razreda, pozabljeno

bi bilo njih hlapčevanje celo dajalec? Po logiki kominformistov — da.

Njim ni več važna borba delavskega razreda za obrambo njegovih pravic — njim je glavno načelo in prva naloga blati Jugoslavijo — ter njene voditelje. Če je kdo pripravljn stopiti z njimi na isto pot, potem je njih zavaznik, pa če tudi je njegova politična preteklost še tako umazana. Bolj jim bo pomagal udariti proti «itofašistom» bolj jim bo brodočel, bolj ga bodo cenili.

Cim pa kakršna kol resolucija ni polna posvek proti «itofašistom» itd., potem postanejo tisti, ki so resolucijo podpisali izdajalci interesov delavskega razreda prijatelji «itofašistov» ter agentov OZNE.

Tak je primer tudi v Delavski zbornici. Ker njena resolucija vse eprenalno napada beograjskega avanturista ob toluže «Unitas» se njene voditelje, da so prijatelji izdajalca Salaja (predsednika jugoslovanskih sindikatov) ter da služijo interesom «Titove kline».

In takemu članku dajo celo naslov: Quando si cerca d'ingannare i lavoratori. Da v dletaji Delavske zbornice svoje člani varajo ter ne vodijo borbeno v korist interesov delavskega razreda je že stara stvar — to ve vsak delavec in jih zato nikoli ne bo imenoval «bratere».

Da pa tudi kominformistični sindikalisti prav tako varajo svoje članstvo ter s svojim izdajalskim početjem služijo interesom delodajalcev — to da nima menda ni skrivnost za nikogar — najmanj pa za naše delavstvo, ki mora na svoji lastni koži občutiti posledice uspešnes erazredne borbe voditeljev obeh sindikalnih organizacij.

Danes kominformistični sindikalistom ni važna borba proti imperializmu, borba proti razrednemu sovražniku, borba za mir (čeprav podpisujejo resolucije proti at mihi boem bi) — za njih je dinole važna podla gonja proti Jugoslaviji ter njih narod m ki si grade socializem. Kdor se jim na tej poti priključi, ta je njih «brat» njihov «prijatelj» (pa četudi bi nosil še črno srtačo).

SLOVENSKO NARODNO GLEDALIŠČE ZA TRZŠKO OZEMLJE

DANES 12. t. m. OB 21. URI GOSTOVANJE V BOLJUNCU (NA PROST) s komedijo OSTROVSKEGA

„DONOSNA SLUŽBA“

V petek 14. t. m. ob 21. uri gostovanje v BAZOVICI (na prostem) s komedijo BRATKA KREFTA

„VELEIZDAJALEC“

VREMENSKO POCILOČE
z dne 11. t. m. — zračni tlak 758 — stanovitve; temperatura 20 do 29,5; veter 18 km na uro; nebo 3 desetine oblačno; morje razgiban; temperatura: morja 25.

NOCNA SLUŽBA LEKARN
All'Alabarda - Istrska ul. 7; De Letenburg - Trg sv. Ivana 5; Praxmaier - Veliki trg 4; Prendić - Ul. Trizano Veselice; Zablaga - Ul. Commerciale 26; Harabaglia v Barkovljah in Nicolij v Srednjim imata stalno nočno službo.

KINO
Rossetti, Zaprt.
Excelsior, 16.30: «Živimo veselo» C. Bennet.
Fantez, 16.30: «Dva narednika» Gino Cervi.
Filodrammatico, 16.30: «Potepuh mrtvega mestar» R. Joug.
Alabarda, 16.00: «Car Južep morja», Jean Simmons.
Garibaldi, 15.30: «Adam in Eveh» na Jean Simmons.

Telovadci, telovadke!
Vabimo vse telovadce in telovadke, da se udeležijo rednih vaj, ki so vsak ponedeljek, sredo in petek ob 20.30 do 22 na stadionu «Prvi maja».

V kratkem bomo nastopili v Sovodnjih pri Gorici pri proslavi mladinskega dne s sledenji točkami:
Vaje z obroči (članice).
Fizikalna koračnica (2e nam sonce lepše sveji) — člani in članice.
Rajanje pod mlaji (folklor) članice in člani.
Važno je, da se nastopa vsi udeležimo in da smo dobro pripravljani.

RADIO
JUGOSL. CONE TRSTA
(Oddaja na srednjih valovih 212,4 m ali 1412 kc)

SREDA 12. 7. 1950.
6.30: Jutranja glasba; 6.45: Poročila v ital. in v objava sporeda; 7.00: Napoved časa - poročila v ital.; 7.30: Napoved časa - poročila v ital.; 7.45: Jutranja glasba.
12.30: Glasbeni koncert; 12.30: Na harmoniki igra Avgust Štanko; 12.45: Poročila v ital. in v objava sporeda; 13.00: Napoved časa - poročila v ital.; 13.15: Glasbeni koncert; 13.45: Gospodarski pregled (slov.); 14.00: Igra Veseli kvinteti; 14.30: Pregled tiska v ital.; 14.45: Pregled tiska v slov.; 15.00: Politične aktualnosti (ital.); 15.00: Pojeje italijanski ljudstvom; 15.15: Iz del G. S. Bacha; 15.45: Poročila v hrvaščini; 15.00: Glasbeni koncert; 15.15: Poročila v ital.; 15.30: Napoved časa - poročila v ital.; 15.45: Pojeje Fantje na vasi; 15.50: Radijski Bolero; 16.00: Radijski obzornik 1950 (ital.); 16.05: Čopinove skladbe; 16.15: Slušna igra - Golob; 16.20: Mrtve duše; 16.30: Igra Zlati kvinteti; 16.40: Zviljenje Jugoslovanskih narodnih pesni; 16.45: Iz Smetanovih oper; 16.50: Ritmične melodije; 17.00: Zadržna poročila v ital.; 17.15: Zadržna poročila v slov.; 17.30: Objava dnevnega sporeda; 17.35: Glasba za italiko nos.

IZLETI ADRIA - EXPRESS

5. IN 6. AVGUSTA IZLETI na Vrbsko jezero

Prijave pri vseh potovalnih uradih do 19. JULIJA t. m.

IZLETI «ADRIA - EXPRESS»

30. julija IZLET

V Postojno Tolmin Skocijansko jama

Prijave do 15. julija. Vpisovanje pri vseh potovalnih uradih.

LJUBLJANA, MARIBOR in reš. postaja NOVA GORICA

(Oddaja na valih 327,1; 188,9; 212,4; 202,1 m.)

SREDA 12. VII. 1950
12.00: Opoldanski koncert; 12.30: Napoved časa in poročila; 12.40: Igra orkester Fantez; 13.00: Oddaja za ljudske odbore; 13.20: Igrajo mali orkestri; 14.00: Igra Veseli kvinteti; 14.30: Kulturni pregled; 14.40: Viktor de Sabata; 14.50: Fantez; 15.00: Beneski spored; 15.00: Napoved časa in poročila; 15.10: Koncert violiništa Srečka Zaločkarja; 15.30: Glasbeni koncert; 15.40: Glasbeni koncert; 15.50: Glasbeni koncert; 16.00: Glasbeni koncert; 16.10: Glasbeni koncert; 16.20: Glasbeni koncert; 16.30: Glasbeni koncert; 16.40: Glasbeni koncert; 16.50: Glasbeni koncert; 17.00: Glasbeni koncert; 17.10: Glasbeni koncert; 17.20: Glasbeni koncert; 17.30: Glasbeni koncert; 17.40: Glasbeni koncert; 17.50: Glasbeni koncert; 18.00: Glasbeni koncert; 18.10: Glasbeni koncert; 18.20: Glasbeni koncert; 18.30: Glasbeni koncert; 18.40: Glasbeni koncert; 18.50: Glasbeni koncert; 19.00: Glasbeni koncert; 19.10: Glasbeni koncert; 19.20: Glasbeni koncert; 19.30: Glasbeni koncert; 19.40: Glasbeni koncert; 19.50: Glasbeni koncert; 20.00: Glasbeni koncert; 20.10: Glasbeni koncert; 20.20: Glasbeni koncert; 20.30: Glasbeni koncert; 20.40: Glasbeni koncert; 20.50: Glasbeni koncert; 21.00: Glasbeni koncert; 21.10: Glasbeni koncert; 21.20: Glasbeni koncert; 21.30: Glasbeni koncert; 21.40: Glasbeni koncert; 21.50: Glasbeni koncert; 22.00: Glasbeni koncert; 22.10: Glasbeni koncert; 22.20: Glasbeni koncert; 22.30: Glasbeni koncert; 22.40: Glasbeni koncert; 22.50: Glasbeni koncert; 23.00: Glasbeni koncert; 23.10: Glasbeni koncert; 23.20: Glasbeni koncert; 23.30: Glasbeni koncert; 23.40: Glasbeni koncert; 23.50: Glasbeni koncert; 24.00: Glasbeni koncert.

ADRIA - EXPRESS TRZŠKINE IZLETE DUNAJ

organizira TEDENSKO POTOVALNI URAD «ADRIA - EXPRESS»

Odhodi vsak ponedeljek v torker v mesecih julij, avgust in september.

IZLETI NA

Poročilo tov. dr. Stanislava Oblaka na protestnem zborovanju ob 30-letnici požiga Narodnega doma v Trstu

SAMO V TRSTU ZA 20 MILIJARD LIR ŠKODE je povzročila fašistična Italija Slovincem z razbojniškimi požigi

To je samo materialni račun, ki ga lahko predložimo krivcem našega gorja in njihovim naslednikom, pri čemer ni všteta kulturna in moralna škoda

Ko se danes oziram na zločin, ki se je zgodil pred 30 leti in ki je predstavljal znak za postopno uničevanje vsega, kar je bilo slovenskega, moramo se enkrat obuditi spomin na vse to, kar je slovenski živelj ustvaril z veliko muko na kulturnem in gospodarskem polju v treh ali štirih desetletjih in v začetku tega stoletja. Gre za ugotovitve, ki so že sicer na splošno znane, ne bo pa odveč, če bomo na kratko se enkrat povzeli suha zgodovinska dejstva in sestavili, da se tako izrazi račun in inventar škode, ki smo jo Slovenci utrpeli glede zgolj materialne str-

varovalne zadruga, v drugo konsumne, v tretjo proizvajalno, in zadnjo in najvažnejšo kategorijo pa denarne zadruga.

ZAVAROVALNE ZADRUGE:
Vse te zadruga se so razvile iz nujnih potreb vzajemne pomoči posameznih skupin. Od teh zadrug bi omenili najmočnejšo in eno izmed najstarejših t. j. Delavsko podporno društvo v Trstu, ki je bilo ustanovljeno 1. 1881 in ki je stelo ob ustanovitvi okrog 1400 članov. Med ostale bi omenili razna vzajemna društva za zavarovanje živine, ki so med drugim delovali v Skednju, na Občinah in v Bazovju. Med te zavarovalne zadruga moramo pršte- vati tudi razna pogrebna društva, med katerimi je najstarejše barkovljansko, ustanovljeno 1. 1877 s 230 člani.

KONSUMNE ZADRUGE:
V sedanjih mejah našega področja je bilo ob italijanski zasedbi okrog 20 zadrug te kategorije. Omenbe vredne so vse te zadruga, ker nam pričajo o skrajno razviti zadrugni miselnosti zlasti v takratnem tržaškem predmestju.

Konsumna društva: 1. Delavsko konsumno društvo pri Sv. Jakobu v Trstu ust. 1. 1898 (126 čl.). To društvo si je pridobilo velike zasluge za razvoj slovenskega družbenega življenja pri Sv. Jakobu. Kupilo je obširno zemljišče na trgu nasproti cerkve, kjer je zgradilo veliko hišo s prostori za svojo gostilno in obširno dvorano za gledališke predstave, kjer je imelo Slovensko gledališče svoje zadnje predstave po požigu «Narodnega doma» v mestu. 2. Delavsko in obrtniško konsumno in gospodarsko društvo «Jadrani» (pri Sv. Jakobu), ust. 1. 1906 (40 članov). 3. Gospodarsko društvo v Rojanu, ust. 1. 1903 (25 čl.); 4. Gospodarsko društvo pri Sv. M. Magdaleni Zgornji, ust. 1. 1903 (61 članov); 5. Obrtno in konsumno društvo Sv. Ivan pri Trstu, ust. 1. 1903 (48 članov); 6. Posojilno in konsumno društvo na Opčinah, ust. 1. 1900 (60 članov); 7. Konsumno društvo v Rojanu; 8. Konsumno društvo pri Sv. M. Magdaleni Spodnji; 9. Gospodarsko društvo na Vrđeli (Frnetič); 10. Gospodarsko podporno društvo v Trebanih; 11. Gospodarsko društvo na Kontovelju; 12. Konsumno in posojilno društvo v Barkovljah ter 13. 14. in 15. Konsumna društva v Banah, na Kontovelju in v Lonjerju; 16. Kmetijska družba za Trst in okolico, ust. 1. 1894 (149 članov).

DENARNE ZADRUGE:
Predmed končno na denarne zadruga, ki so spadale med najvažnejše in najmočnejše ustanove in so bile prav zaradi tega predmet najostrejših napadov Slovincem sovražnih sil.

Med podezelske ustanove so spadale hranilnice na Opčinah, v Križu, v Dolini, pri Sv. Ivanu, v Trebanih, na Proseku in Kontovelju. Ostale denarne zadruga so imele vse svoj sedež v Trstu: 1. Najmočnejša med njimi «Tržaska posojilnica in hranilnica», ustanovljena leta 1891 (s 4289 člani), ki je imela svoje urade v «Narodnem domu», ki ga je sama zgradila in ki so fašisti požigali za časa «lberalnih» vlad.

2. Najstarejša tržaska zadruga «Gospodarsko društvo v Šcedni» (ust. 1. 1888), ki se je v zadnjih letih svo-

TAKO SO UNIČEVALI ITALIJANSKI FAŠISTI PROSTORE SLOVENSKEH USTANOV V TRSTU

igrale tudi proizvajalne zadruga, ki spadajo že v višjo organizirano obliko zadrugništva in so se zaradi tega razvile pozneje.

Slovenskih proizvajalnih zadrug je 1. 1907 delovalo v Trstu 7: Obrtniško društvo v Barkovljah, ust. 1. 1881 (70 članov); Obrtniško društvo pri Sv. Magdaleni Spodnji, ust. 1. 1897 (47 čl.); Mekar- na v Hrušici (z dvema podružnicama) ust. 1. 1902 (281 čl.); Katoliško tiskovno društvo v Trstu, ust. 1. 1907. Zadruga opravičenih posestnikov na Opčinah, ust. leta 1906 (180 čl.); Zadruga o. l. podružnica Mizarske zadruga v Solkanu (poleg podružnic na Reki in v Splitu).

DENARNE ZADRUGE:
Predmed končno na denarne zadruga, ki so spadale med najvažnejše in najmočnejše ustanove in so bile prav zaradi tega predmet najostrejših napadov Slovincem sovražnih sil.

Med podezelske ustanove so spadale hranilnice na Opčinah, v Križu, v Dolini, pri Sv. Ivanu, v Trebanih, na Proseku in Kontovelju. Ostale denarne zadruga so imele vse svoj sedež v Trstu: 1. Najmočnejša med njimi «Tržaska posojilnica in hranilnica», ustanovljena leta 1891 (s 4289 člani), ki je imela svoje urade v «Narodnem domu», ki ga je sama zgradila in ki so fašisti požigali za časa «lberalnih» vlad.

2. Najstarejša tržaska zadruga «Gospodarsko društvo v Šcedni» (ust. 1. 1888), ki se je v zadnjih letih svo-

in kjer so se po zadnji vojni zopet nastanile ljudske organizacije.

3. «Orednja banka čeških hranilnic».

4. Trgovskoobratna zadruga v Trstu, ust. 1906 (436 čl.). Ta zadruga je najbolj zanimiv pojav v tržaškem zadrugnem gibanju, ker so se tiplni predstavniki zasebnega (individualnega) gospodarstva, trgovci, zatekli k zadrugništvu, v katerem so ti spoznali najboljše sredstvo za zaščito svojih koristi. Škoda, da je Italijanska zasedba zadušila tudi to našo gospodarsko organizacijo, ki bi bila v svojem nadaljnjem razvoju svoj pokazala praktično gospodarsko-razvojno pot iz starega v novo gospodarstvo.

5. Zadruga zveza v Trstu, ust. 1. 1905 v tej zvezi je bilo 1. 1907 v članjih 21. 1. 1924 pa že 227 zadrug, in sicer 85 denarnih, 32 konsumnih, 6 mlekarških, 1. vionopridelovalna, 2. stanovanjski in 1. mlinarski. Od teh je bilo v tedanjih italijanskih pokrajinah: v tržaški 40, v furlanski 19 in v istrski 68. Število pri teh zadrugah včlanjenih udov je preseglo 47 tisoč in denarni promet članic je znašal 110 milijonov lir; to bi ustrezalo skoraj 10 milijardam lir današnje vrednosti. K zadrugam je treba pršteati še nekatere ustanove, ki so bile ustanovljene s slovenskim ali slovenskim kapitalom in so imele obliko delniških družb. Med te spadajo: Tržaska banka, Živnostenska banka, 2 češki zavarovalnici.

Taka je bila približna slika slovenskega gospodarstva v Trstu, ko je Italija zavzela Trst in Primorsko. Od vsega tega ne preostane nič ali skoraj nič.

Računajo, da je samo vrednost premoženja denarnih zavodov v Trstu ob italijanski zasedbi znašala

«GESLA» FAŠISTIČNIH KULTURONOSCEV NA VRATIH NARODNEGA DOMA

S pomočjo italijanske redne vojske je fašistični zločinec Giunta zažgal slovenski Narodni dom v Trstu

Nisem bil reden čitatelj fašističnega lista «Il Piccolo». Ko pa sem svedel, da so Italijani sklicali shod na Velikem trgu, bilo je 13. julija 1920, sem ga iz radovednosti kupil in grede v službo, sem takoj prečital poziv za shod, ki me je tako presrel, da sem se takoj, ko sem prišel v urad Tržaškega podpornega društva v Ul. Torrebianca 39, lotil pospravljati vse važnejše uradne spise. Tlačil sem jih v železno blaginjo, kakor je bilo mogoče. Nekateri stvari sem odnašal v hrčarstvo, ki je bila oddaljena od pisarne kakih deset korakov. Med pospravljanjem je prišel v ambulanto, kakor vsak dan, gospod zdravnik dr. Just Perot, ki me je takoj vprašal, kaj pa uganjate neumnosti. Odgovoril sem mu: «Gospod zdravnik, danes se bo nam Slovincem zgodilo nekaj hudega». On pa: «Vi ste res kukavica, kaj pa mislite, da se nam bo zgodilo? Razbij nam bodo nekaj šip na oknih in kričali ab-basso i s'ciani». «Danes bo vse kaj hujšega za nas Slovincem, mu odgovorim, Nikolaj nisem bil čital časopisa, ki bi poslal svoje drhne na zločin zaradi dogodkov v Splitu, kakor poziva danes «Il Piccolo».

Ceravno sem slutil nekaj hudega, vendar nisem mogel verjeti, da bi bili ti kulturonosi zmožni napraviti tak zločin: sežgati našo kulturno zgradbo. Malo pred 19. uro sem se odpravil iz urada, da grem v kavarno «Balkans» in družbi poslušati razbojniške klice proti nam. Ko pridem do vogala palače železniške direkcije, vidim, da so bila vsa okna in vrata Narodnega doma zaprta. V tem trenutku je pridrela po Ulici Roma in Ulici Galati fašistična vojska. Iz postopja naproti kavarni so že vrgli prvo bombo, ki je ravnala enega vojaka. Eden od italijanskih častnikov je takoj dejal: «E' riuscito bene. Ora abbiamo tutte le ragioni di vendicarsi. Istocassano je iz bližnje vojašnice pridrela skupina razbojnikov s tremi posodami bencina, medtem ko so drugi že razbijali vhodna vrata Narodnega doma, okna in vrata kavarne. Vdrli so v notranjost postolja, politi sta lahko skočila iz tretjega nadstropja. Hote ali nehoče, je

NOTRANJOST PROSTOROV SLOVENSKEGA NARODNEGA DOMA PO ZLOČINSKEM NAPADU GIUNTOVIH FAŠISTOV

bila preproga preveč napeta, sem opozoril dr. Viljana, naj se ne vrne v Trst, kjer mu pred izseljenjske nevarnosti pred fašisti uničili tudi vso odprmo Splešno hranilnico.

Fašistični roparji in požigalci so napadli tudi Tržaško pod-

okrog 50 milijonov zlatih kron, ali po današnji vrednosti denarja, okrog 15 milijard lir. Če k temu dodamo inventar ter imovino vseh ostalih ustanov, bilo jih je okrog 50, mislimo, da se ne motimo, če trdimo, da se škoda, ki jo je povzročila italijanska okupacija, približuje 20 milijardam lir v današnji vrednosti. Vsekarer pa jo daleč presega, če bi pri tem hoteli obracunati in oceniti gospodarsko vrednost takratnih tržaških in okoliških ustanov v perspektivo nadaljnje razvoja.

To je materialni račun, ki bi ga lahko predložili krivcem vsega našega gorja in njihovim naslednikom.

Ni potrebno posebno poudarjati, kakšnih načinov se je fašizem posluževal za uničenje in postopno likvidacijo vsega tega ogromnega premoženja. Omejili pa bi se na najznačilnejši primer Tržaska posojilnice in hranilnice.

Prvi udarec: požig Narodnega doma, last posojilnice: 30 milijonov lir tedanje škode, nad milijardam in pol da-

našnih lir; požigalci so se danes na svobodi in niso bili sploh inkriminirani zločinskega dejanja, ki je nasprotno predstavljalo obsevalno okolščino za druge Giuntuve zločine v Italiji.

Drugi udarec: prodaja goriska v ožraju moralnega in materialnega pritiska za smešno nizko ceno 1.450.000. lir.

Tretji udarec, ki je dobil se popolnoma legalno obliko: dokončno prisilna likvidacija podjetja. Dvajset let pozneje, avgusta 1940, ko je tržaški prefekt razpustil upravni odbor posojilnice in postavil na komisarstvo v pravo odvetnika Kerzica, ki je vse premoženje malo pozneje izročil mestni hranilnici «Cassa di Risparmio».

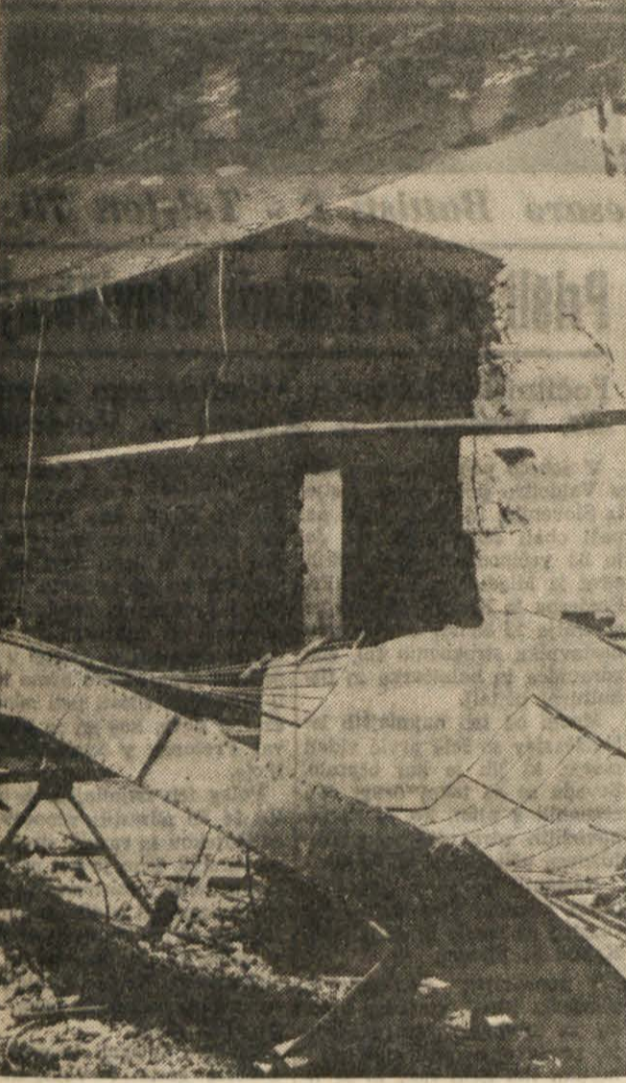
Naj omenimo, da je ta poslednja ustanova izpred prve svetovne vojne, izkazovala se ob likvidaciji lepo aktivnost, čeprav je morala dvajset let kljubovati težkim časom.

Računajo, da je «Cassa di Risparmio di Trieste» s prevzemom Tržaska posojil-

nice pridobila okoli 3 milijone predvojnih lir čiste vrednosti. Samo rezervni sklad je v bilanci Tržaska posojilnice za leto 1939 izkazoval 1.208.666 lir. Pridobila je ogromno premoženje v nepremičninah, mislah in zemljiščih, ki jih je vnovič lani po mnogo vijeh cenah kakor so bile računane v bilanci, ter vse vloge slovenskih vlagateljev 8.135.476. Da bi si naši čitatelji lahko ustvarili vsaj približno sliko krivice, ki je bila prizadeta slovenskemu gospodarstvu, navajamo samo seznam his, ki jih je Tržaska posojilnica imela v Trstu in okolici v času prisilne likvidacije:

- V samem mestu: Večnadstropno stavbo v Ul. Torrebianca št. 19, 2 hiši pri Sv. Mariji Magdaleni Spodnji in 2 pri Sv. Mariji Magdaleni in Zgornji;
- Na Opčinah: 3 stavbe (1 s gostilno);
- na Konkoneleu 1 hišo;
- v Gropadi 2 hiši;
- v Trebanih 2 hiši;
- v Sv. Križu 2 hiši;
- na Kontovelju 2 hiši v Borstu 6 hiši;
- v Ricmanjih 1 hišo;
- v Dolini 1 hišo;
- v Zabrezcu 1 hišo;
- v Socerbu 1 hišo;
- v Zavljah 1 hišo;
- v Plavljah 1 hišo;
- v Rodiku hotel s prostornim zemljiščem;
- v Portorožu 1 vilo.

To je, zdajče nepopolna slika nezasilne tatvine in ropanja slovenskega premoženja. To je tudi pogled na razvaline, na katerih moramo danes tržaski Slovinci pet graditi svojo gospodarsko stavbo in sicer v ožraju, ki ni v bistvu nič boljše, kakor smo ga Slovenci prej izkusili med prvo in drugo svetovno vojno.

RUSEVINE NARODNEGA DOMA SO BILE RESEN OPOMIN IN BODRILU VSEM SLOVENCEM V TEŽKI ŽELEZNI BORBI PROTI FAŠIZMU

ni, saj se moralna škoda ne da oceniti.

Borba proti slovenskemu gospodarskemu življu se je pričela, lahko rečemo se pred italijansko okupacijo naše dežele. O tem imamo pisarne dokaze, šovinistični in identitistični mešanici krog v Trstu se niso mogli spriznati z dejstvom, da se je gospodarsko in kulturno življenje naroda, ki so ga smatrali za manjvrednega, bujno razvijalo.

Tako piše Giorgio Pitacco, bivši župan tržaške občine, v svoji knjigi «Passione Adriatica», ki je izšla leta 1928:

«V istem času, pripoveduje Pitacco, je bolešno in grozeče divjala protitalijanska borba v Trstu, Istri, Gorici in Dalmaciji, ker so Slovani razvil odločno in učinkovito akcijo tudi na finančnem področju z ustanovitvijo mnogih bančnih zavodov, ki so z veliko uspešnostjo pri izvrševanju poslov in obilnim kreditom uspeli podrediti slovenski propagandi in slovenskemu prodiranju posebno kapital in kredit mnogih italijanskih mešanov. Obiskal sem tedaj (aprila 1912) Giolitija da bi skušal prepričati italijansko vlado, naj bi na najbolj primeren način odprla v Trstu podružnico kakšne močne italijanske banke ter bi na ta način iztrgala iz rok slovenski in vsaj delno oslabilen postojan- ke Italijanov tudi na gospodarskem področju. Oživila toliko potrebe upe zajamčila nacionalnemu (italijansko) kapitalu varen in ploden donos in razširila finančni in trgovinski vpliv Italije v Trstu; to naj bi bila predgraja za močnejše nacionalno politično prodiranje».

Podobno so pisali razni «slavni» teoretiki italijanskega fašizma, med katerimi sta se odlikovala zlasti Virginio Gayda in Risolo.

Vsi ti identitistični krogli-

«SVETO LETO» OD DANTEJA DO LETOS

Mussolini človek "previdnosti,"

S srebrnim kladivcem, ki mu ga je podaril fašist general Franco, je papež Pij XII. odprl "Gospodova vrata,"

V. Poslednje sveto leto pred tem najmočnejšim, sedanjim, je bilo 1925 leta, prva leta fašizma, ko je Pij XI. razglasil Mussolinija kot človeka «previdnosti», a ta se je trudi, da svetemu letu pomaga, izsiljujoč od papeža večje koncesije.

Vatikan je bil vse 1949. leto na tem, da pripraviti sveto leto 1950. Po svojem razmerju mora zasesti vse ono, kar so na tej liniji napravili v preteklosti, od Bonifacija leta 1300 dalje. Res je, da je vrazjevernih in zaslepljenih vernikov manj, kot jih je bilo kdaj koli v preteklosti, toda tehnika in vsakovrstna motorizacija bosta nadomestila to nezadostje in mobilizacija bo zajela ves svet, razen od Konga in Borneza do Hollywooda. Računava se, da bo naval grešnih mravelj v Rim dosegel 5 do 6 milijonov. Promet se kalkulira v drobižu na tisoč milijard lir.

Sveto leto 1950 se je pričelo z velikim pompom pred božičem 24. decembra 1949 leta, ko je papež Pij XII. odprl do tedaj zaprta vrata v predverju bazilike Sv. Petra in vstopil kot prvi grešnik skozi nje. Temu je prisostvovalo 100.000 ljudi v notranjosti bazilike in zunaj nje. Papež je bil običen v «faldo» s 7 metrov dolgo vlečko, z mitro, posuto z dragulji, vredno nekaj milijard lir. Okoli njega je bil okoli sto kardinalov in skofov, a poleg njega je bil prelat z bato, s katero se razglasa sveto leto 1950. Tu je bil tudi neki Dante, monsignor Enrico Dante, sef ceremonijala, podoben samo po svojem priliku stofemu soime-

njaku pred 650 leti. Toda bil je tudi osebnih papežev zdravnik dr. Galeassi-List, ker je Pij XII. že tako slab in za vsak primer. V svetem prostoru je odmevala himna «Tu es Petrus». Dolga je bila ceremonija simboličnega odpiranja svetih vrat, skozi katera se bodo čez nekaj dni usuli tudi drugi grešniki, in teko je to reproducirati ali nekaj nam je ostalo živo v spominu. Papež je udaril s srebrnim kladivcem po zlatem križu na svetih vratih z besedami: «Odprite mi vrata pravice, nato mi je zbor odgovoril: «Mi hočemo vstopiti in se izpovedati svojih grehov!» To srebrno kladivce ni skopal nihče drugi kot general Franco. V «Ilu-

strazione Italiana» čitamo: «Papež je bilo darovano več takih kladiv, ali oficialna tradicija daje ob tej priložnosti pravico Španiji, da se uporabi njeno General Franco, ki hoče, kot se zdi, sedeti v vakantno prestolo. V tem svojstvu regenta in cavallia je papežu podaril kladivce. Ta dar je verjetno raslog, zato da je v Rimu spanski minister zunanjih zadev Ariazo, cigar prisotnost ni ljuba levičarjem kot jim tudi ni ljubo sveto leto.

«Odprite, ker je Bog z nami» je papež Pij XII. simbolično klicel pred svetimi vrati s Francovim kladivcem v svoji bledi, poduhovljeni roki in zbor mu je odgovoril: «Bog, ki je delal čudeže v Izraelu!» Medtem je pritisnil na električni zvonec in res se je zgodil čudež. Vrata so se odprla in hkrati so zazvonili vsi zvonovi, v tem je bil tudi pričetek samega svetega leta. Papež je pri tem izpregovoril: «Glejte vrata Gospodova!» Francovo kladivce je izročil enemu prelatov v spremstvu in ta ga bo izročil muzeju za trajen spomin. Poljubljajoc pravogeta sta papež in njegovo spremstvo šla skozi vrata, nato pa je papež na svojem prestolu podal roko v poljub. «Illustrazione Italiana» piše: «Pij XII., visok in suh, v belcm papežkem plašču iz dragoceno mitro, bled kot je vedno, z ono asketsko ble-

dstvo in abstrakten. Samo očala v kosčenem okviru so dajala njegovi izvenčasovni pojavi moderno in kontingentno noto. V neki mri jo je dajal tudi mikrofon pred njim, zato da bi oddajeni verniki lahko z dušo prisostvovali ceremoniji «per radiophoniam viam» in da bi uživali dobroto «popolnega odpuščaja, ki ga je v latinščini prečital prvi diakon».

«Skupno s papežem in s kardinali so šli skozi vrata tudi številni ministri in odposlanci raznih držav, ljudje vseh ras, jezikov in celo tudi vere, begunci in avtorizirani predstavniki vlad (tudi iz Poljske in Čehoslovaške), predstavniki največjih plemiških družin, ljudje v fra-

gati in zene v črnem z dragocenimi ogrinjali iz brnih čipk, ki so se tako trenutno oprali vseh grehov», kakor čitamo v «Illustrazione Italiana». Ti srečni so prvi uživali privilegij Jezusove obljube: Jaz sem vrata in resen bo oni, ki stopi vame» (Evangelij po Ivanu). Mravljine in koblice brez frakov in dragocenih ogrinjali iz brnih čipk pridejo pozneje na vrsto.

Papež je v svojem slovesnem programatičnem govoru povedal, kaj je to sveto leto. V izveliku takole: «Vse oči so uprte v Rim. Verjumbo, da bo previdnost s svojo milostjo ustvarjala čudeže do ljudske skupnosti (Nadaljevanje sledi)

V kratkem bomo začeli objavljati Jurčičeve „Rokovnjače“ Naročite se zato na „Primorski dnevnik!“